

УДК 35.336.711.65

М. М. КОВАЛЕНКО

**БАНКІВСЬКИЙ КОНТРОЛЬ – НЕОБХІДНА УМОВА
УСПІШНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ**

Досліджено сутність банківського контролю, сформульовано підходи щодо розмежування банківського контролю та банківського нагляду як окремих функцій державного управління. Визначено місце банківського контролю в системі державного контролю. Зазначено важливість відокремлення таких понять, як банківський контроль і державний фінансовий контроль.

Ключові слова: банківський контроль, банківський нагляд, державний контроль, державний фінансовий контроль, механізм державного регулювання банківського сектора.

The essence of the banking control is investigated in the article; the approaches as to differentiation of the banking control and banking supervision as separate functions of the state public administration have been formulated. The place of the banking control in the system of the public supervision has been defined. The importance of separation of such notions as banking control and state financial control has been elucidated.

Key words: banking control, banking supervision, state control, state financial control, banking sector state regulation mechanism.

Контроль як об'єктивна складова діяльності держави існував і існує в усіх країнах. Держава, керуючись першочерговими завданнями, спрямованими на виконання довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку, визначає певну мету та систему показників – індикаторів виконання завдань, які потребують обов'язкового контролю. Без державного контролю держава не могла б домогтися підвищення ефективності виконання поставлених завдань і діяльності владних органів і посадових осіб у межах закону. Контроль у банківському секторі є одним із самих “вузьких місць” усієї системи державного контролю. Має місце плутанина із використанням понять “банківський контроль” і “банківський нагляд”, відсутня єдина позиція щодо сутності та завдань банківського контролю, його взаємозв'язку із фінансовим контролем.

Проблематикою державного контролю як важливої функції державного управління в усіх його проявах займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як В. Авер'янова, О. Андрійко, В. Бакуменко, Б. Гурне, Т. Єдинак та ін. Теоретичні питання державного фінансового контролю досліджували: О. Анісімов, Т. Башкатова, О. Василик, Е. Вознесенський, О. Грязнова та ін. Серед учених, що внесли свій вклад у дослідження природи банківського

контролю, необхідно відмітити О. Барановського, О. Буса, Ю. Ващенко, І. Д'яконову, В. Кротюка та ін. Разом з тим питання банківського контролю вивчено не в повній мірі.

Метою даної статі є дослідження сутності банківського контролю, визначення його місця в системі державного контролю та виявлення його взаємозв'язку з державним фінансовим контролем, обґрунтування підходів щодо розмежування банківського контролю та банківського нагляду як окремих функцій державного управління.

На сьогодні єдиним прямим суб'єктом, котрий здійснює банківське регулювання та банківський нагляд в Україні, є Національний банк України (НБУ). Одним із головних завдань банківського регулювання є проведення грошово-кредитної політики, що виступає дієвим інструментом досягнення макроекономічних цілей держави. Первинним документом, що встановлює цільові показники для грошово-кредитної політики, є “Основні засади грошово-кредитної політики”, розроблення якого регламентується “Тимчасовим положенням про зміст, порядок розробки Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за їх виконанням” [17]. Дані показники розробляються відповідно до загальнодержавної програми економічного розвитку та основних параметрів економічного і соціального розвитку.

Відповідно до проведеного В. Косенком аналізу рівня виконання змінних індикаторів фінансової сфери, визначених Основними засадами грошово-кредитної політики в 2003 – 2010 рр., НБУ протягом досліджуваного періоду жодного разу не дотримувався майже всіх планових показників. За період 2003 – 2006 рр. такими індикаторами були індекс споживчих цін, монетарна база, грошова маса та обмінний курс гривні до долара США. Починаючи з 2007 р., кількість показників, доведених НБУ до виконання, скоротився, а ті, що й залишилися в документі, продовжували не виконуватися [6, с. 144–145, 274].

Органом розробки і контролю за здійсненням грошово-кредитної політики в системі Національного банку України є Рада, а органом її реалізації – Правління. Їх статус закріплено в розділі II Закону України “Про Національний банк України” [1]. На сьогодні Рада є структурою НБУ, в складі якого, таким чином, існують два керівні органи – Рада і Правління, що не додає чіткості в діяльності центрального банку, робить її безконтрольною, а отже, безвідповідальною. З точки зору здорового глузду, орган виконання не може виконувати певні функції завдання та одночасно контролювати якість їх виконання.

Рада Національного банку розробляє Основні засади грошово-кредитної політики, публікує їх в офіційних виданнях та подає щорічно до 15 вересня до Верховної Ради України для інформування. Таким чином парламент немає ніяких можливостей їх змінити, навіть якщо така потреба є очевидною. Запропоновані НБУ параметри обсягів грошової маси, обмінного курсу гривні та індексу споживчих цін кожного року закладаються в бюджет, прот

в процесі його виконання корегуються Національним банком на власний розсуд, ламаючи всі урядові розрахунки.

Під час кризи 2008-2009 рр. НБУ надав обраним на власний розсуд банкам десятки мільярдів гривень рефінансування. Більшість цих коштів банки спрямували у валютні спекуляції чи різні корупційні схеми, однак спроби Верховної Ради домогтися відкритості не мали найменшого успіху. Прийняте абсолютною більшістю народних депутатів рішення про недовіру Голові НБУ було проігнороване попереднім Президентом України.

Чинне законодавство не передбачає ніяких механізмів контролю за поточною діяльністю НБУ, будь-якої його відповідальності за свої дії, навіть якщо вони прямо шкідливі для національних інтересів. Щорічний звіт НБУ про свою діяльність перед Верховною Радою полягає в інформуванні про макроекономічні параметри, досягнуті протягом відповідного року. До звіту додається висновок, здійснений Рахунковою палатою України, яка насправді аналізує не діяльність НБУ як таку, а складену самим Національним банком інформацію про виконання його кошторису, процес розробки та дані котрого взагалі не підлягають зовнішньому контролю, окрім затвердження Радою НБУ. У той же час сама Рада утримується за рахунок кошторисних витрат установи, котру сама і “контролює”, тобто ж НБУ. Не підлягає досконалому аналізу доцільність і напрямки витрат НБУ, у тому числі й капітальних вкладень.

Один раз на рік на замовлення і за рахунок Національного банку здійснюється аудит його діяльності, для чого запрошуються обізнані на цій справі іноземні компанії. Можливо, приватний аудит задовільно виконує свої функції в середовищі приватного бізнесу, однак держава для з'ясування стану справ у власному центральному банку не має права покладатися на саму лише чесність і добросовісність зарубіжних приватних контролерів. Та прийнятий у 1999 р. закон про НБУ не передбачає державного контролю над його внутрішньою діяльністю [11].

Державний контроль завжди викликав інтерес у дослідників різних наук – економічної, юридичної, соціологічної, державного управління та інших. Підходи до визначення поняття “державний контроль” завжди були різноманітними. На наш погляд, більш повне трактування державному контролю надає Т. Маматова, яка пропонує трикомпонентну побудову цього поняття (таблиця) [12; 13].

Можна стверджувати, що сьогодні на законодавчому рівні змішується поняття контрольних і наглядових функцій. Наглядовий орган при цьому уповноважений здійснювати не тільки нагляд, але й проведення контрольних заходів. Зокрема, банківське законодавство не проводить чіткого розмежування понять “контроль” і “нагляд”. Так, Закон України “Про Національний банк України” – розмежувань між вказаними поняттями не має, вказуючи, що нагляд є системою контролю [1]. У розділі X Закону у ст. 55 “Мета та сфера банківського нагляду” немає жодного натяку на здійснення НБУ саме заходів контролю.

Таблиця

Трикомпонентна побудова поняття ”державний контроль”

<i>Вимоги до побудови компоненти</i>	<i>Визначення поняття ”державний контроль”</i>
<i>Правова компонента</i>	
Як дефініція (за законами логіки, “без емоцій”)	Це реалізація функції втручання держави в функціонування організацій будь-яких сфер діяльності у разі виникнення загрози безпеці (людини, держави, навколишнього середовища)
<i>Функціональна (процесна) компонента</i>	
Як операціональне визначення (з позицій статистичного мислення операціональне визначення – це визначення, що є корисним з практичного погляду, що спонукає до дій, передає визначення поняття шляхом конкретизації як способу вимірювання тої або іншої величини, а також умов застосування відповідних результатів)	Це процес вироблення коригувальних дій, що базується на порівнянні фактичного та заявленого стану об’єкта відповідно до визначених критеріїв
<i>Інформаційна (комунікаційна) компонента</i>	
Як системна тріада дефініції	Це виявлення фактів або намірів, що можуть призвести до виникнення загрози безпеці (людини, держави, навколишнього середовища)

Банківський контроль розглядається нами як окреме поняття, поряд із двома іншими складовими механізму державного регулювання банківського сектора – як “банківське регулювання” та “банківських нагляд”, котрі є самостійними функціями державного управління. Банківський контроль також є функцією державного управління, який перевіряє результативність та ефективність здійснення банківського регулювання та нагляду. Проведення банківського контролю здійснюється на кінцевих етапах управлінської діяльності державних органів, що засвідчує його інтегруючу значимість із дотримання та виконання поставленої мети і завдань усіх інших елементів механізму державного регулювання банківського сектора.

Чине законодавство не дає визначення такого поняття, як “банківський контроль”, а у спеціальній літературі немає єдності думок з цього питання. Частина науковців виходять з позиції, що “банківський контроль” є тотожним (синонімом) поняттю “банківський нагляд”. Так, наприклад, І. Д’яконова, зазначає, що “в Україні існує механізм державного контролю, тобто банківського нагляду” [7, с. 74], а серед основних функцій банківського нагляду виділяє початковий контроль, попередній контроль та поточний контроль [Там же, с. 75–76]. О. Петрук, роз’яснюючи сутність контролю за банківською діяльністю, практично висвітлює зміст банківського нагляду [16, с. 408–422].

Деякі автори виходять з позиції, що банківський контроль включає банківський нагляд. Наприклад, досліджуючи економічну природу банківського контролю, В. Вдовін підкреслює, що “банківський контроль реалізується на макрорівні (банківський нагляд), мезорівні (внутрішньобанківський контроль) та мікрорівні (контроль за клієнтами, що організовує банк у процесі кредитно-розрахункових відносин і грошового обігу)” [4].

Існують і зовсім протилежні міркування. О. Бус намагається довести, що “поняття “банківський контроль” тісно пов’язане з поняттям “банківський нагляд” та є його складовою”. Автор зазначає, що банківський контроль є “дією щодо перевірки уповноваженим органом з питань банківського нагляду та контролю відповідності діяльності банку законодавчо встановленим правилам з метою виявлення відхилень від них у діяльності банку на більш ранній стадії з тим, щоб мати можливість ужити коригувальних заходів, а в окремих випадках – притягнути винних до відповідальності, а також здійснювати заходи для запобігання таким порушенням у майбутньому” [3, с. 131]. В. Коваленко вказує, що складовими банківського нагляду є власне контроль, що полягає в дослідженні або спостереженні за станом дотримання законності в діяльності банків та інших кредитно-фінансових установ, а також активні дії наглядового органу щодо застосування за результатами контролю відповідних заходів впливу [10, с. 17–18].

Дійсно, між банківським контролем і банківським наглядом існують загальні риси такі: вони є державними функціями; проводяться державним органом, за виключенням внутрішньобанківського контролю, котрий може бути сполучений з державним контролем чи наглядом шляхом договірних чи законодавчо встановлених взаємовідносин; вони здійснюються шляхом перевірок; під час перевірок перевіряються групи параметрів об’єкта та його діяльності; за підсумками здійснюються управлінські дії по відношенню до об’єкта, що перевіряється. Але, на наш погляд, банківський контроль доцільно відрізнити від банківського нагляду як функції галузі державного управління, що не співпадають.

Головним аргументом того, що банківський контроль відрізняється від банківського нагляду, є обмеження правової доктрини, а саме адміністративного права щодо здійснення контролю та нагляду. Це виражається в тому, що контроль передбачає, як правило, наявність відношень підлеглості між органом, що контролює, та особою, над якою здійснюється контроль. А під час проведення нагляду, навпаки, обов’язковим є незалежність і самостійність того, кого перевіряють по відношенню до особи, що перевіряє [9, с. 216–217].

За результатами контролю можливе застосування до посадових осіб підконтрольних виконавчих органів, підприємств і установ, винних у здійсненні неправомірних дій, заходів дисциплінарної відповідальності. Саме “відповідальність” повністю відповідає відносинам організаційної співвідповідкованості. Очевидно, що контрольні дії не поширюються на суб’єкти господарювання, громадян, суспільні об’єднання, інші організації

недержавного характеру. Разом з тим контроль може привести до скасування правових актів підвідомчих органів (посадових осіб).

Юридичні наслідки нагляду інші. Вони можуть знайти своє вираження в застосуванні до піднаглядних об'єктів винятково заходів адміністративного примусу (попереджувальних, припинювальних і каральних). І це відповідає предмету адміністративного нагляду, якими є дії з виконання загальнообов'язкових правил, установлених державою. Ці правила мають спеціальний характер і відповідне йому цільове призначення, наприклад, протипожежні правила. Здійснюючи нагляд за їхнім дотриманням, повноважні органи не контролюють усі сторони діяльності піднаглядного об'єкта, що властиві відомчому контролю, а лише стан його протипожежної безпеки.

Загальнообов'язкових правил досить багато, що пояснюється необхідністю забезпечення суспільної безпеки й правопорядку в таких сферах діяльності, які зачіпають життєві інтереси всіх або багатьох фізичних і юридичних осіб. Саме тому межі адміністративного нагляду значно ширші, ніж контролю. Зокрема, його об'єктом є поведінка громадян, суб'єктів господарювання, що не властиво відомчому контролю. З іншого боку, будучи спеціалізованим, нагляд нерідко своїм об'єктом має дії обмеженого кола піднаглядних банків, підприємств, установ і осіб. Так, НБУ здійснює нагляд за діяльністю таких об'єктів, як банки.

Суб'єкт адміністративного нагляду, наприклад НБУ, вповноважений самостійно здійснювати адміністративну юрисдикцію в її процесуальному розумінні. Інакше кажучи, він вправі розглядати й розв'язувати справи про адміністративні правопорушення, що мають місце в піднаглядній банківській сфері.

У цьому є схожість із прокурорським та іншими видами державного нагляду. Але, на відміну від них, у банківському нагляді існують виключення. Під час певних умов, передбачених вітчизняним законодавством, НБУ має право пред'являти такі вимоги, які звужують самостійність банківської установи. Наприклад, згідно із Законом України "Про банки і банківську діяльність", якщо банк-боржник не спроможний виконати свої зобов'язання відповідно до рішення суду про примусове стягнення протягом шести місяців і за цей час не досягнуто домовленостей щодо реструктуризації визначеного боргу, НБУ зобов'язаний відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку, у тому числі шляхом призначення ліквідатора. Таким чином, банки виступають об'єктами як банківського контролю, так і банківського нагляду, а установа банківського нагляду є суб'єктом банківського контролю та банківського нагляду одночасно.

Отже, ґрунтуючись на вищевказаному, банківський контроль суттєво відрізняється від банківського нагляду, і перш за все, своїми об'єктами та суб'єктами. Так, для банківського нагляду об'єктом виступає лише діяльність банківських установ другого рівня, а суб'єктом – наглядові дії центрального банку або державного органу, до функцій якого відноситься банківський нагляд. Для банківського контролю, об'єктом, перш за все, є діяльність державного органу чи органів, що безпосередньо здійснюють банківське

регулювання та банківський нагляд, а також діяльність банків, що знаходяться у стані ліквідації. Суб'єктами ж банківського контролю є контрольні процедури різних державних органів, спрямованих на коригування поведінки підконтрольних об'єктів.

Звичайно, досить аргументовано звучить думка, що все ж таки родовим поняттям виступає “контроль”, який має більш широке поняття, а нагляд є похідним від нього, котрий можна розглядати як окремий вид контролю, його специфічний елемент, певну його форму, застосування якої в разі виявлення порушень супроводжується заходами впливу державно-владного характеру [2, с. 91–92]. І в цьому дійсно є певний сенс. Однак розмежування між поняттями “банківський контроль” та “банківський нагляд” можна чітко провести. І воно полягає в наявності специфічних завдань, притаманних лише банківському контролю:

- перевіряється діяльність відповідальних органів банківського регулювання та банківського нагляду щодо її законності, результативності, ефективності, економічної ощадливості, доцільності;

- стеження за ходом залучення банків до інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення національної економіки, вчасне виявлення “вузьких місць” і реагування на них, контроль за дотриманням графіків виконання окремих етапів робіт, порівняння досягнутих результатів з очікуваними, зіставлення результатів з витраченими ресурсами, визначаючи тим самим фактичну ефективність програм.

Заслуговує на увагу позиція В. Симов'яна. Контроль з боку державних установ у банківській системі дослідником відноситься “до виду державного фінансового контролю, тобто банківського контролю, який здійснюється відповідними методами й відрізняється від нагляду та банківського регулювання” [18]. З цим можна погодитися, але лише частково.

Дійсно, в науковій літературі автори дуже часто виходять з позиції, що державний фінансовий контроль, будучи елементом державного контролю, включає і банківський контроль, підмінюючи ним банківське регулювання та банківський нагляд [5, с. 227; 8, с. 16; 12].

Проаналізувавши трактування державного фінансового контролю багатьма науковцями, М. Мельник та його співавтори надають таке визначення цій категорії. Державний фінансовий контроль – це форма державного регулювання фінансово-виробничих відносин усіх господарюючих суб'єктів, що сприяє проведенню в державі єдиної фінансової, грошово-кредитної політики, захисту фінансових інтересів держави. Будучи обов'язковим елементом управління суспільною власністю, він покликаний виявляти порушення встановлених принципів законності, забезпечувати цільове та ефективне витрачання фінансових ресурсів, використання майна [14, с. 21]. Характеризуючи структуру державного фінансового контролю, К. Шевчук виходить з позиції, що, крім бюджетного, він містить податковий, митний, валютний контроль, контроль грошового обігу і державного боргу, банківський і страховий нагляд, нагляд за професійними учасниками фондового ринку [19, с. 44].

Таким чином, державний фінансовий контроль розповсюджується на банківський сектор за такими напрямками:

- здійснення банківського регулювання;
- виконання банківського нагляду за діяльністю банків другого рівня банківської системи;
- додержання законодавства із захисту економічної конкуренції;
- додержання законодавства про сплату податків, інших платежів;
- витрачання коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності в банках і організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів і державних валютних фондів.

Ураховуючи потенційні можливості монетарних регуляторів щодо соціально-економічного розвитку держави, специфічність діяльності банківського сектора, світові тенденції розповсюдження та посилення “влади грошей” та природу останніх криз, вважаємо, що банківський контроль є окремим видом державного контролю та здійснюється паралельно із державним фінансовим контролем. Банківський контроль, контролюючи здебільшого держані органи, котрі відповідальні за проведення банківського регулювання та нагляду, підвищуючи якість їх роботи, опосередковано впливає на безпеку та фінансову стабільність банківського сектора, на виконання ним завдань сприяння соціально-економічного розвитку національної економіки, а також захисту інтересів вкладників і кредиторів.

Місце банківського контролю в загальній системі державного контролю за банківським сектором як самостійної категорії зображено на рисунку.

Рисунок. Система державного контролю за банківським сектором

Як окремий вид державного контролю банківський контроль повинен мати можливість прямого оперативного втручання в діяльність підконтрольного об'єкта. Він виступає не в якості самоцілі, а як невід'ємна частина механізму державного регулювання банківського сектора, метою якого є виявлення відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності та ефективності на ранній стадії для того, щоб мати можливість прийняти коригувальні заходи, повернути до відповідальності, запобігти чи скоротити такі порушення в майбутньому. Банківський контроль спрямований на забезпечення точності і конкретності виконання завдань банківським регулюванням та банківським наглядом.

Завдяки банківському контролю органи влади отримують інформацію про результати діяльності органів управління в банківській сфері, а також про помилки та зміни ситуації, які можуть призвести до невиконання поставлених завдань або отримання результатів, відмінних від очікуваних. На підставі цієї інформації можна оперативно втручатися в діяльність органу чи певної посадової особи, обрати інструменти управління відповідно до умов, що склалися, та запобігти небажаним наслідкам.

Під контролем визначається не тільки ключова функція державного управління, а й певний вид управлінської діяльності для функціонування всієї системи, механізм оцінки прийнятих управлінських рішень. Саме контроль надає можливість не лише корегувати управлінську діяльність, а й допомагає передбачати та прогнозувати досягнення конкретних результатів [8, с. 15].

Таким чином, банківський контроль – це функція державного управління, різновид державного контролю, що відноситься до сфери діяльності певних уповноважених державних органів з метою перевірки дотримання чинного законодавства і підзаконних актів, обов'язкових нормативів, стандартів, програм, планів, проектів, угод, правил й керівних принципів об'єктами банківського регулювання та банківського нагляду, здійснює оцінку та аналіз функціонування цих об'єктів з точки зору результативності, ефективності та доцільності, а також проводить процедури ліквідації банківської установи у разі її неплатоспроможності.

Запереченням існуванню банківського контролю може слугувати те, що відповідно до ст. 2 Закону України “Про Національний банк України” єдиним виконавцем банківського регулювання та банківського нагляду і особливим центральним органом державного управління є НБУ. Використання законодавцем терміну “особливий центральний орган державного управління” під час характеристики НБУ є універсальним підходом на двох підставах.

По-перше, вказане законодавче визначення відзначає державно-управлінську природу діяльності НБУ у процесі реалізації покладених на нього функцій. Національний банк активно бере участь у державному управлінні економікою в Україні шляхом проведення грошово-кредитної політики, а також здійснює спеціальні управлінські заходи у формі адміністративного та індикативного регулювання банківської діяльності.

По-друге, в такий спосіб відзначено принципову особливість правового статусу вітчизняного центрального банку. З урахуванням положення статті 6 Конституції України щодо здійснення державної влади в Україні на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, НБУ не входить до жодної з гілок влади, що виступає важливою гарантією його незалежності від органів державної влади. Незалежність Національного банку від органів державної влади слід вважати основним принципом його діяльності.

Але такий особливий статус означає лише створення певних умов роботи центрального банку з метою виконання встановлених законодавством певних функцій, а не те, що результати цієї діяльності не повинен контролюватися з боку державних органів; що влада та суспільство не повинні знати дійсні відхилення від законодавчих норм і планових показників, які виникли під час банківського регулювання та банківського нагляду за певний час; що посадові особи центрального банку не повинні нести як політичну, так і юридичну відповідальність за свою неспроможність розробляти та втілювати в життя політику, яка відображає прогресивні напрямки розвитку економіки країни в цілому та банківського сектора зокрема, максимально корисні блага людей і підвищення їх добробуту.

На нашу думку, саме перекинування змісту незалежності центрального банку, зловживання цією категорією з метою уникнення контролю з боку держави зводить нанівець ефект виникнення креативності (створювальної здатності) та ефект самоорганізації елементів банківського регулювання та банківського нагляду як організаційної системи, робить державне управління нездатним спрямувати ці ефекти у конструктивне русло.

Н. Нижник зі співавторами наголошує на важливості переорієнтації функцій державного контролю у сфері реалізації управлінських рішень з каральної на допоміжну [15]. Ураховуючи те, що серед таких загальновідомих видів контролю, як попередній, поточний і заключний найбільша питома вага банківського контролю буде припадати саме на заключний контроль, то набуває особливого значення не стільки виявлення фактів порушення виконавської дисципліни об'єктів контролю, скільки з'ясування причин виникнення цих порушень. Така парадигма орієнтує діяльність банківського контролю на впровадження у практику функціонального підходу. Він з'ясовує зв'язки між елементами і цілим, а також способи їх функціонування. При цьому суб'єкт контролю розглядає можливі стани системи, допустимі сполучення елементів у ній, визначає набір функцій як способів поведінки, що притаманні даному системному об'єкту за умови збереження його структурної цілісності.

Підводячи підсумок, необхідно вказати на пріоритетність розмежування банківського законодавства в частині відокремлення банківського контролю та банківського нагляду на основі правил адміністративного права, регламентації контрольних і наглядових процедур. Результатом цього може стати зняття проблем функціонування механізму державного регулювання банківського сектора, зокрема підвищення відповідальності посадових осіб, задіяних на

виконанні завдань банківського регулювання та банківського нагляду, зменшення рівня корумпованості, надлишкового адміністративного тиску в сфері банківської діяльності.

Для досягнення поставленої мети повинна бути проведена уніфікація підходів і термінології, що розглядаються наукою та законодавством для опису таких категорій, як державний контроль, державний фінансовий контроль, банківський контроль та банківський нагляд. Виходимо з того, що банківський контроль є складовою механізму державного регулювання банківського сектора, основним завданням котрого є проведення контрольних процедур за діяльністю органів банківського регулювання та органу банківського нагляду, чи єдиним органом, котрий виконує ці функції одночасно.

У той же час банківське регулювання та банківський нагляд, поряд із тим, що ці категорії входять до складу механізму державного регулювання банківського сектора, одночасно відносяться до напрямків реалізації державного фінансового контролю, у зв'язку з чим надає банківському контролю особливого статусу – як інституту, що може впливати на якість проведення державного фінансового контролю.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку містяться у вивченні організаційної побудови діючої вітчизняної системи банківського контролю, порівняння її із зарубіжним досвідом та надання пропозицій щодо удосконалення організації банківського контролю з метою підвищення функціональної віддачі механізму державного регулювання банківського сектора.

Література:

1. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65247&cat_id=36580

2. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / О. Ф. Андрійко. – К. : Наук. думка, 2004. – 301 с.

3. Бус О. Б. Сутність понять “банківське регулювання”, “банківський нагляд” і “банківський контроль” / О. Б. Бус // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1 (7). – С. 129 – 132. – березень.

4. Вдовин В. Н. К вопросу об экономической сущности банковского контроля и уровнях ее реализации в экономической системе / В. Н. Вдовин // Вестник ТИСБИ. – 2000. – Вып. № 3. – Режим доступу : <http://www.tisbi.org/science/vestnik/2000/issue3/5.html>

5. Власюк В. Є. Важелі управлінських впливів на проведення фінансово-кредитної політики : [монографія] / В. Є. Власюк. – Дніпропетр. : Вид-во ДНУЗТ ім. акад. В. Лазаряна, 2006. – 268 с.

6. Державне регулювання економічних відносин в умовах глобалізації : [монографія] / [М. А. Латинін, Т. М. Лозинська, С. В. Майстро та ін.] ; за

заг. ред. д. держ. упр. проф. М. А. Латиніна. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2011. – 276 с.

7. Д’яконова І. І. Модернізація банківського нагляду в Україні : [монографія] / І. І. Д’яконова. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2008. – 279 с.

8. Єдинак Т. С. Контроль як функція державного управління: сутність та класифікація / Т. С. Єдинак, О. В. Павлишен // Вісник Академії митної служби України. – 2011. – № 1 (4). – С. 12–18. – (Серія “Державне управління”).

9. Козлов Ю. М. Административное право : учебник / Ю. М. Козлов. – М. : Юристъ, 1999. – 320 с.

10. Коваленко В. В. Банківський нагляд : навч. посіб. / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 262 с.

11. Ляшко О. Монетарна політика в Україні має бути відкритою. – Режим доступу : <http://www.svoboda.com.ua/index.php?Lev=archive&Id=5642>

12. Маматова Т. В. Формування методологічних засад системної реалізації державного контролю та нагляду [Електронне наукове фахове видання] / Т. В. Маматова, С. О. Качанов // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2008. – № 4. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/index.html>

13. Маматова Т. Трактатування поняття “державний контроль” у сучасному законодавстві України та його уточнення / Т. Маматова // Вісник державної служби України. – 2004. – № 1. – С. 23–26.

14. Мельник М. В. Ревизия и контроль : учеб. пособ. / М. В. Мельник, А. С. Пантелеев, А. Л. Звездин. – М. : ИД ФВК-ПРЕСС, 2003. – 520 с.

15. Нижник Н. Принципи та завдання вдосконалення функції контролю в системі державного управління України / Н. Нижник, В. Бакуменко, Ю. Кальниш // Президентський контроль. – 2004. – № 3 (4). – С. 10–16.

16. Петрук О. М. Банківська справа : навч. посіб. / О. М. Петрук ; за заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – К. : Кондор, 2007. – 466 с.

17. Рішення Ради Національного банку України “Тимчасове положення про зміст, порядок розробки Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за їх виконанням”, затверджене 08.06.2001 р., № 17. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Rada_Nbu/dodatki/dodat1.htm

18. Симов’ян С. В. Колізії чинного законодавства щодо понять “банківський контроль” та “банківський нагляд” / С. В. Симов’ян // Право і Безпека. – 2010. – № 3 (35). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_3/index.htm

19. Шевчук О. Державний фінансовий контроль: наукова парадигма / О. Шевчук // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 1. – С. 41–50.